

ROZKAZ WEWNĘTRZNY
BISKUPA POŁOWEGO WOJSK POLSKICH
Rok 1937

DODATEK Nr 2

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

Wojskowy Instytut Naukowo-Oświatowy

Nr 093/37 — pras.

BŁĘDNE OKREŚLENIA WOJSKOWE NAJCZĘŚCIEJ
SPOTYKANE W MOWIE I DRUKU

B ł ę d n i e :

P o p r a w n i e :

Aerodrom	-- Lotnisko
Aeroplan	-- Samolot
Aeroport	-- Port lotniczy, lotnisko
Agresja	-- Napad
Agresor	-- Napastnik
Akcelerator (w samochodzie)	-- Przyśpiesznik
Akcja	-- Działanie(a)
Altimetr	-- Wysokościomierz
Angażować (do walki)	-- Wprowadzać
Aparat (w znac. „samolot”)	-- Samolot
Ariergarda	-- Straż tylna
Armata (w znaczeniu „działo”)	-- Działo (armata—działo o torze poci- sku płaskim, w przeciwieństwie do haubicy o torze pocisku stromym)
Armia (w znaczeniu „wojsko”)	-- Wojsko, siły zbrojne (armia—wielka jednostka, zespół kilku dywizyj)
Arsenał	-- Zbrojownia (arsenał — w znaczeniu historycznym)
Atak	-- Natarcie; ale — napad gazowy, lot- niczy, nalot
Atakować	-- Nacierać (natomiast atakowany, zaas- takowany dopuszczalne w stronie biernej)
Auto, automobil	-- Samochód
Auto pancerne	-- Samochód pancerny
Automatyczny (karabin)	-- Maszynowy
Automatyczny (pistolet)	-- Samoczynny
Awangarda	-- Straż przednia
Awiacja	-- Lotnictwo
Awionatka	-- Lotniskowiec (okręt posiadający po- kład do startu i lądowania samolo- tów; bez tego urządzenia — trans- portowiec lotnictwa)
Biplan	-- Dwupłat
Bitewny (samolot)	-- Bojowy
Blindaż	-- Schron
Bluza	-- Kurtka
Bolec	-- Sworzeń, trzpień
Bomba (w artylerii)	-- Granat, pocisk (ale: bomba lotnicza)
Bomba ręczna	-- Granat ręczny
Bombardować (w znaczeniu „ostrze- liwać artylerią”)	-- Ostrzeliwać (bombarduje lotnictwo)

Bombardujący (<i>samolot, lotnictwo</i>)	— Bombowy
Bombomiot	— Miotacz min
Celt(a)	— Namiot, płachta namiotowa
Cugle	— Wodze
Cyngiel	— Spust, jęczyzek spustowy
Defensywa	— Obrona, działania obronne
	Przeciwwywiad (<i>przeciw szpiego-</i>
	<i>stwu</i>)
Defensywa	—
Defilē	— Ciasnina (<i>ale cieśnina morska</i>)
Dezertter	— <i>Poprawniej</i> : zbieg
Dezynfekcja	— Odkazanie
Dynamo	— Prądnic
Dyscyplina	— Karność
Dystans	— Odległość
Efektywy	— Stany liczebne
Elementy ognia	— Dane ognia
Ekspedycja (<i>wojskowa, wojenna</i>)	— Wyprawa
Eksplozja (<i>np. pocisku</i>)	— Wybuch
Ekwipowac	— Oporządzać, wyposażać
Ekwipunek	— Oporządzenie
Epolety	— Naramienniki
Eszelon	— Rzut
Eszelonowac	— Rzutowac
Fajerwerki	— Ognie sztuczne
Fasowac	— Pobierać (<i>np. żywność</i>)
Fasunek	— Pobieranie
Flanka	— Bok
Flankowy (<i>ogień</i>)	— Boczny
Forpoczty	— Czaty (<i>jeśli na postoju</i>); straż przed-
	<i>nia (jeśli w marszu)</i>
Fortyfikacje (<i>w znaczeniu „umoc-</i>	— Umocnienia (<i>polowe</i>); <i>natomiast for-</i>
<i>nienie polowe</i>)	<i>tyfikacje stałe (fortece)</i>
Fortyfikowac (<i>pozycje</i>)	— Umacniać
Fosa	— Rów
Frajter	— Starszy strzelec, ulan itp.
Frontalny (<i>ogień</i>)	— Czołowy
Galeria (<i>w umocnieniach</i>)	— Chodnik
Garda	— Kosz
Gazomiot	— Miotacz gazu
Gaża	— Uposażenie
Generalny (<i>szturm, natarcie</i>)	— Ogólny
Generalny (<i>sztab</i>)	— Główny
Generalnego sztabu (<i>oficer</i>)	— Oficer dyplomowany
Hydroawiacja	— Lotnictwo morskie
Hydroplan	— Wodnosamolot
Jazda	— Kawaleria
Jechać samolotem	— Lecieć samolotem
Jednostki (<i>morskie</i>)	— Okręty (<i>określenie „jednostka” w mar-</i>
	<i>woj. nie przyjęte</i>)
Kabotaż	— Żegluga przybrzeżna
Kamion	— Samochód ciężarowy
Kamuflaż	— Maskowanie
Kapitulacja	— <i>W wielu wypadkach poprawniej</i> : pod-
	<i>danie (np. twierdzy)</i>
Kapsla	— Spłonka
Karburator	— Gaźnik
Kasarnia	— Koszary
Kask	— Hełm
Kawerna	— Schron, ziemianka
Klinga	— Brzeszczot
Knypel	— Drążek sterowy; koło sterowe

Komenda (w znac. „dowództwo“)	— Dowództwo (komendy — niektórych zakładów i instytucji wojskowych, jak szkoły, szpitale)
Komenda (w znaczeniu „rozkaz“)	— Rozkaz (natomiast komenda — krótki rozkaz, po którym następuje natychmiastowe, jednoczesne i jednokowe wykonanie)
Komendant (w znac. „dowódca“)	— Dowódca (komendant — tylko w niektórych zakładach i instytucjach wojskowych, także — komendant garnizonu, miasta, ale: dowódca pułku, szwadronu itp.)
Kompas	— Busola (kompas — w marynarce)
Komplet (np. umundurowania)	— Zestaw, zespół
Koncentracja (ognia)	— Ześrodkowanie; ale — koncentracja jednostek (pułków, dywizyj) do bitwy
Konflikt (zbrojny)	— Zatarg, starcie
Kontakt	— Styczność (z nieprzyjacielem), łączność (z sąsiadami)
Konnica	— Kawaleria
Kontratak	— Przeciwnatarcie lub przeciwuderzenie (przy małych jednostkach)
Kula (działowa, karabinowa, pistoletowa)	— Pocisk (bez łuski)
Kulomiot	— Karabin maszynowy
Laweta	— Łoże
Lizjera	— Skraj (lasu, wsi itp.)
Magneto	— Iskrownik
Markować	— Pozorować
Maska gazowa	— Maskę przeciwgazową
Materiał ludzki	— Czynniki ludzkie, ludzie (mniej rażąco, ale też niepożądane — element ludzki)
Mitrالية	— Karabin maszynowy
Monoplan	— Jednopłat
Moral(e)	— Duch, nastrój
Motor	— Silnik
Nabój (w znac. „pocisk“)	— Pocisk (jeśli zaś łącznie z łuską jako całość — nabój)
Napowietrzne (siły, żegluga)	— Lotnicze
Następować	— Nacierać
Niedolot	— Strzał krótki
Niszczycielskie (lotnictwo)	— Bombowe
Obiekt	— Przedmiot
Obstrzał	— Ostrzał
Odstępować	— Być w odwrocie, cofać się
Odstępowanie	— Odwrót
Oddać strzał	— Dać strzał
Ogniomiot	— Miotacz ognia
Ofensywa	— Poprawniej: działania zaczepne, natarcie,
Operacje	— Działania; przy wielkich jednostkach — działania operacyjne (patrz strategia)
Otworzyć ogień	— Rozpocząć ogień; dać ognia
Panika	— Popłoch
Patron	— Nabój
Patrontasz	— Ładownica
Pikować (lotn.)	— Nurkować
Plan operacyjny	— Plan działania

Płatowiec (w znac. „samolot“)	— Samolot (płatowiec — to pojęcie konstrukc.: całość samol. bez silnika)
Projektor, prozektor	— Reflektor
Propeller	— Śmigło
Raid (w działaniach wojennych)	— Zagon (kawalerii, broni pancernej itp.); nalot, napad lotniczy, wyprawa bombowa
Ranga	— Stopień (wojskowy)
Rekoniesans	— Rozpoznanie
Retorsja	— Odwet, działanie odwetowe,
Rewolwer (w znac. „pistolet“)	— Pistolet (natomiast rewolwer, jeśli z bębniem)
Rezerwa (w znac. takt. lub strateg.)	— Odwód
Rota (w znac. „kompania“)	— Kompania
Rowerzysta	— Kolarz, cyklista
Rozłokowanie	— Rozm'eszczanie
Rynsztunek	— Oporządzenie
Sanitet	— Sanitariusz
Śruba (w znac. „śmigło“)	— Śmigło (natomiast śruba okrętowa)
Starter (w samochodzie)	— Rozrusznik
Statek (w marynarce woj.)	— Okręt (statek — tylko w marynarce handlowej)
Strategia, strategiczny	— Dotyczy wyłącznie pojęć w wielkiej skali, na szczeblu państwa, całego wojska; dla niższych zaś szczebli jak armia — działania operacyjne, dla jeszcze niższych — taktyka, taktyczny
Strefa działania	— Pas działania (przy wielkich jednostkach, jak armia — obszar wojenny)
Sukces	— Powodzenie
Sytuacja	— Położenie
Szarża (stopień wojsk.)	— Stopień (szarża — tylko jako walka kawalerii na białą broń)
Szturm (w znac. „natarcie“)	— Natarcie (szturm — rzucenie się do walki wręcz jako końcowa część natarcia)
Szyneł	— Płaszcz
Szeregowi	— Obecnie nie przyjęte, oznaczało łącznie podoficerów i szeregowców
Tank	— Czołg
Traktor	— Ciągnik
Tren(y)	— Tabor(y)
Tyralier	— Strzelec
Wedeta	— Czujka
Wentyl	— Zawór
Wiraż (lotn.)	— Skręt, zakręt
Zenitowa (artyleria)	— Przeciwlotnicza
Zołnierz (w znaczeniu szeregowiec)	— Szeregowiec (żołnierzem jest zarówno generał jak i szeregowiec)

Nie powinno się nadużywać w piśmie skrótów: baon, dyon, k. m., npl. itp.; w mowie wogóle niedopuszczalne.

Unikać używania wyrazów obcych zamiast istniejących odpowiedników polskich.

ODBITKA Z Nr 11/37 „ROZKAZU WEWNĘTRZNEGO
BISKUPA POLOWEGO WOJSKA POLSKIEGO” — WARSZAWA 1937,
